

CROWD BASED INNOVATION

In samenwerking met Eefje Cuppen, TU Delft

VAN DNA NAAR CBI

In een fictief maar desalniettemin aantrekkelijk verleden besliste de wetenschap wat waar was, de markt wat efficiënt was en de overheid wat goed was. Samen vormden ze het DNA van de maatschappij, de triple helix van de innovatie. Bijbehorende spelregels en verantwoordelijkheden waren keurig uitgekristalliseerd.

Nu gaat dat anders, in steeds meer sectoren. De crowd is aan zet. Met crowdfunding werd in 2016 170 miljoen opgehaald¹ - 33% meer dan het jaar daarvoor, de MAEX telt inmiddels 1150 maatschappelijke initiatieven², er zijn 83 makerspaces in Nederland³ en via AirBnB werden vorig jaar 1,7 miljoen overnachtingen geboekt, alleen al in Amsterdam. De traditionele rollen van bedrijven, investeerders, onderzoekersgroepen en overheden worden

in dit soort crowd-based innovaties (CBI's) overgenomen door een veelheid aan kleine partijen, met vaak een compleet andere werkwijze.

DE BELOFTE EN DE KEERZIJDE

CBI's zijn veelbelovend. Er worden succesvolle nieuwe businessmodellen ontwikkeld en een grote groep mensen krijgt nu beter toegang tot informatie en diensten; de crowd kan bovendien hefboom zijn in duurzaam beleid en biedt een verveelvoudiging aan nodes voor slimme systemen in bijvoorbeeld energie en mobiliteit. Maar CBI's hebben ook een keerzijde. AirBnB leidt naast alle voordelen tot oververhitte woningmarkten en verleidt brave burgers om belastingontwijkende huisjesmelkers te worden. En dankzij de energiecollectieven in de Duitse Energiewende is weliswaar de helft

van de duurzame energieproductie in handen van burgers, maar de bijdrage die een Duits huishouden hieraan betaalt, is sinds 2000 gestegen van 43 naar 1240 euro per jaar. De facto is dit een geldstroom van de stad naar het platteland en van mensen met weinig investeringsmogelijkheden naar mensen met meer. Ook in Nederland wordt hiervoor gewaarschuwd, onder andere door CE Delft.

ORDE IN DE CHAOS

Op disruptie zijn we per definitie niet ingesteld. En regels, routines, marktmechanismen - de CBI's ontregelen nogal wat. Is Uber een taxi, dus geldt de betreffende wetgeving, of niet? Wie zorgt voor netstabiliteit als grote groepen burgers energie gaan opwekken? In het oude systeem zijn verantwoordelijkheden helder geborgd, maar nu? Zoals een

snelle spits gaten trekt in een goed georganiseerde verdediging, zo trekken crowd-based innovaties gaten in de bestaande instituties.

We moeten op zoek naar nieuwe manieren om waarden als betrouwbaarheid, legitimiteit en afrekenbaarheid te borgen, passend bij de nieuwe modellen. De eerste stap daartoe is het scheppen van orde in de chaos. Ja, er is zoiets als de crowd. Maar nee, we zijn niet overgeleverd aan één grote bende. Bovenstaande typologie voor CBI-soorten zou wel eens heel goed kunnen helpen.

TRANSACTIES OF CO-CREATIE?

De eerste dimensie betreft de interactie binnen de crowd. Gaat het om onderlinge transacties of om co-creatie aan een gezamenlijk doel? Marktplaats staat links, voor

AIRBNB
VRIJMARKT

ENERGIECOÖPERATIES
WIKIPEDIA

WIS

WIS

KICKSTARTER
GIRO 555

G1000
COMMERCIEËLE
HACKATHONS

één-op-één handel tussen individuen. Wikipedia staat rechts, voor het gezamenlijk ontwikkelen van de ultieme encyclopedie.

PEER-TO-PEER OF CENTRALE ACTOR?

De tweede dimensie draait om de vraag of er sprake is van een aanvoerder. Werkt de crowd peer-to-peer of bedient zij een centrale actor? Bovenaan staat AirBnB, waarop peer 1 een kamer huurt bij peer 2. Onderaan staat Kickstarter, waarop een start-up duizenden peers om funding vraagt.

NU KUNNEN WE FOCUSSEN

Het kwadrant helpt ons te articuleren welke opgaven de verschillende CBI's met zich meebrengen. Linksboven ontstaat een compleet nieuwe markt, waarvoor nog geen goede regels zijn. Die is steeds meer datagedreven,

hoog flexibel en voor een belangrijk deel informeel; platforms worden er snel monopolist. Rechstboven staan communities die goed werken dankzij focus, coördinatie en saamhorigheid. Hier geldt het risico van uitsluiting: hoe kom je in een Broodfonds als je er geen vrienden hebt, wat als je geen geld hebt voor een zonnepaneel?

Rechtsonder staan de samenwerkingen met de crowd. Wederkerigheid, verwachtingsmanagement, openheid en eigenaarschap werken compleet anders met een CBI als partner. Tot slot vergt links onder regels en kwaliteitsborging rond inkoop. Crowdfunding is bijvoorbeeld al ver ontwikkeld, maar vorig jaar ontstonden scheurtjes nadat gefunde bedrijven niet van de grond kwamen en mensen hun geld kwijt waren.

Bij crowdsourcing van moeilijke taken is het lastig om bruikbare kwaliteit te vinden. Voor makkelijke takenpakketten is het de kunst om ze in efficiënte onderdelen op te knippen. Verwacht de komende jaren veel service engineering bureaus die zich hierop richten.

MOET UBER NAAR ONDER?

Deze typologie helpt om actuele discussies te ontrafelen. Neem Uber. Naar eigen zeggen brengt zij vooral zelfstandige chauffeurs en mensen die een lift willen bij elkaar. Linksboven, peer-to-peer transacties dus. In dat scenario blijft Uber's verantwoordelijkheid beperkt tot goede voorwaarden voor gebruik van het platform. Critici zeggen echter dat Uber een sturende partij is die chauffeurs naar bepaalde locaties dirigeert teneinde de winst te maximaliseren. Linksonder, transacties ten bate van een centrale partij. En in die interpretatie is Uber ineens niet meer een facilitator, maar een werkgever met alle bijkomende verantwoordelijkheid. Een duur geintje dus, mochten ze voor de wet een kwadrantje moeten zakken.

AGENDA

Maarten Hajer sprak van het institutionele vacuüm tussen deze nieuwe werkelijkheid en de overzichtelijke helix waarmee dit artikel begon. Dat vacuüm moet gedicht. Zodat maatschappelijke waarden op een nieuwe manier geborgd kunnen worden, maar ook omdat het zonde is om niet te doen. De crowd wint aan impact als zij af en toe de hefboom van de instituties gebruikt, de instituties kunnen de crowd veel beter benutten. Het kwadrant is een eerste leidraad.

Gebaseerd op het onderzoeksprogramma *Crowd-based innovation: Governing transition of responsibilities*, o.l.v. Eefje Cuppen, Neelke van Doorn en Bram Klievink van de TUDelft, gefinancierd door NWO. De komende vier jaar wordt onderzocht hoe CBI-designs recht kunnen doen aan de schuivende verantwoordelijkheden, met stakeholders uit energie, logistiek en water en living lab partners De Waag en Studio Wolfpack.

¹ www.douwenkoren.nl/kopie-van-rapport-crowdfunding-n
² www.maex.nl
³ www.makerscene.io

Harmen van Sprang van ShareNL tijdens Hustle, ism EVR en IABR.

Artikel uit *Lab Results*, Studio Wolfpack 2017

www.studiowolfpack.com

Artikel uit *Lab Results*, Studio Wolfpack 2017

www.studiowolfpack.com